

Bruine egelvis, Balloon porcupine fish, (Diodon holacanthus), Sabang

Gestippelde egelvis, Porcupinefish, (Diodon hystrix) Sao Vicente

Korte stekels, lange stekels, stippen of vlekken: de ene egelvis is de andere niet. Koffervissen, kogelvissen en egelvissen zijn een interessante groep. Het zijn allemaal slechte zwemmers. Er zijn ook verschillen. De koffervis heeft een harde buitenkant terwijl de kogel- en egelvissen zich kunnen opblazen om zich groter te maken. Waarbij de egelvis extra veel indruk maakt door zijn stekels uit te zetten. In dit artikel kijken we naar de egelvissen.

Egelvissen (DIODONTIDAE)

Buitenlandse gidsen noemen de egelvis "porcupine". Egelvissen kunnen net als de kogelvissen niet goed zwemmen. Met hun stompe vinnen kunnen ze wel goed manoeuvreren. Ze kunnen zich in spleten en holen verstoppen en hun lichaam aanpassen aan de omgeving. Ook kunnen ze hun lichaam opblazen door water in te slikken, waardoor ze tot een grote bal opzwellen. Het sterk toegenomen volume beschermt de vis dan tegen aanvallen van roofvissen. Ze hebben scherpe stekels die normaal tegen het lichaam aan liggen. Als ze zich opblazen, klappen de stekels uit en vormen dan een tweede beschermingsmechanisme. Met hun stevige tandplaten en kaken hebben ze een enorme bijtkracht. Ze kunnen hiermee schelpen, zee-egels en krabben gemakkelijk kraken. De meeste soorten leven op zeegrasvelden, tussen mangrovewortels en in riviermondingen. Alleen de genera *Diodon* en *Cylichthys* worden regelmatig op riffen aangetroffen. De voortplanting vindt tijdens de schemering plaats. Verschillende mannetjes proberen een vrouwtje naar de oppervlakte te duwen, waar ze de uitgestoten eitjes bevruchten.

Sommige soorten egelvissen zijn giftig vanwege de stof tetrodotoxine in hun huid of ingewanden. Door deze eigenschappen hebben egelvissen maar weinig van roofvissen te duchten, behalve dan misschien van haaien of orka's. Tonijnen en dolfinen jagen ook wel op jonge egelvissen. Maak kennis met een paar soorten die je vast al eens bent tegengekomen:

Geel gevlekte egelvis (*Cylichthys spilostylus*)

Deze egelvis leeft op kustriffen, in zandige zones en op zeegrasvelden

In opgeblazen toestand kunnen ze al helemaal niet zwemmen, alleen een beetje hulpeloos ronddobberen.

tussen drie en negentig meter diepte. Overdag is hij niet actief. Meestal vind je hem luierend onder overhangende rotsen. Pas in de schemering gaat de geel gevlekte egelvis op jacht. Dit is de vis die we vroeger tegenkwamen in Eilat, die we hebben gevangen en opgeblazen. Nu schamen wij ons diep voor dit onverantwoorde gedrag, maar het is wel heel erg lang geleden gebeurd... Kenmerkend voor

deze soort zijn de zwarte stippen op de onderste lichaamshelft en op de stekelbasis. Het verspreidingsgebied loopt van de Rode zee tot de Galapagos eilanden, Filipijnen en Indonesië.

Bruine egelvis (*Diodon holocanthus*)

De bruine egelvis komt voor op koraalriffen, zeegrasvelden en in mangrovebossen. Op riffen kun je

Gestippelde egelvis, Porcupinefish, (Diodon hystrix), Sao Vicente

geel gevlekte egelvis, Cyclichthys spilostylus, Eilat

hem aantreffen tot wel honderd meter diepte. De vis komt in de hele wereld voor in tropisch water ("circumtropisch", noemen we zo'n verspreidingsgebied). 's Nachts gaat de bruine egelvis op zoek naar schaal- en schelpdieren. De literatuur zegt dat ze vaak voorkomen in groepen. Zelf heb ik nog nooit egelvissen in groepen gezien. Individuele vissen heb ik wel gefotografeerd op Sint Eustatius en de Kaapverdische Eilanden. Kenmerkend voor deze soort zijn de donkerbruine stippen en grote vlekken op de kop en het lichaam, maar niet op de vinnen. Deze egelvis heeft lange stekels die normaal plat op het lichaam liggen.

Gestippelde egelvis (*Diodon hystrix*)

Deze soort is te vinden in ondiepe lagunes, op rots- en koraalriffen tot zo'n vijftig meter diep. Zowel het lichaam en de vinnen zijn bedekt met zwarte stippen. Hij kan bijna een meter groot worden en is daarmee de grootste egelvissoort, maar meestal blijven ze rond de veertig centimeter. Hij heeft een ronde kop met grote uitstekende ogen en een grote bek die meestal open staat. De huid is zacht en stevig, de schubben zijn omgevormd in korte stekels. De jonge egelvisjes leven pelagisch (in open zee) tot ze twintig centimeter groot zijn. De volwassen dieren verschuilen zich in spleten en holen en zijn vooral actief gedurende de ochtend- en avondschemering. De volwassen dieren zouden door tijgerhaaien worden bejaagd. De gestippelde egelvis is een zeer

algemene soort. Hij is in alle tropische en subtropische wateren te vinden, inclusief de Middellandse Zee.

Masker egelvis (*Diodon liturosus*)

De masker egelvis herken je meteen aan zijn typische zwarte vlekken.

Deze soort komt algemeen voor in lagunen en op buitenriffen, op dieptes tussen de drie en negentig meter. De gemaskerde egelvis is wel de meest schuwe van allemaal. Overdag trekt hij zich terug in spleten en holen

en de kans dat je hem tegenkomt is dan ook erg klein. Hij heeft een langgerekte lichaamsvorm met een

grote kop en grote ronde uitpuilende ogen. De bek staat meestal open en de stekels zijn klein en kort. Dit is een van de soorten die het gif tetrodotoxine in het lichaam heeft opgeslagen om eventuele roofdieren te ontmoedigen. Het is een sterk gif dat de egelvis bij zich draagt in de lever, huid en geslachtsorganen. Het brengt schade toe aan het zenuwgestel van de aanvaller. Het verspreidingsgebied van de masker egelvis strekt zich uit over de tropische en subtropische wateren van de Indo-Pacific.

Net egelvis (*Chilomycterus antillarum*)

De net egelvis leeft bij voorkeur op ondiepe riffen en zeegrasvelden, waar hij zoekt naar ongewervelde prooidieren. Ze hebben een grote kop met grote ogen. De net egelvis ontleent zijn naam aan de bruine strepen die cirkels vormen op het lijf, dat een lichte kleur heeft. Door de grillige vormen lijkt het patroon op een net. Bij opwinding kunnen de kleuren lichter of donkerder worden. Ook hebben ze vijf donkerbruine vlekken verdeeld over hun lichaam. Deze soort zie je alleen in het Caraïbisch gebied tot aan Noord-Brazilië. Door het totale gebrek aan stroomlijn is het al een slechte zwemmer. In opgeblazen toestand kunnen ze al helemaal niet zwemmen, alleen een beetje hulpeloos ronddobberen in de hoop dat de stekels en het gif de aanvallers op andere gedachten brengt.

